

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Саха (Якутия)
МКУ «Жиганское районное управление образования»
МБОУ «Бестяхская малокомплектная ООШ им.Р.М.Дмитриева»

Оонньуур босуобуйа - **«трансформер»** көмөтүнэн саха тылыгар быраабылары үөрэтиигэ
«Аптаах куубук».

Үлэни онордо:
Семенова Лаурита Егоровна,
алын кылаас учуутала

с.Бестях 2024г.

Иһинээҕитэ:

Кирии

1.Билии – корүү сатабылын сайынарыйга оонһуу технологиятын туттуу научнай төрүттэрэ.

2.Оҕо билэр көрөр сатабылларын сайынарыйга оонһуу технологиятын саха тылын уруогар туттуу араас ньымалара.

Түмүк

Туттуллубут литература

Кириин

Россия үөрэжириитин академиятын иһинэн улэлиир психологической наука доктора, академик Асмолов Александр Григорьевич салайар научнай болоһо үөрэжирии эйгэтигэр «Развитие универсальных учебных действий» диэн программаны киллэрбитэ. Онно манньк суруллар : «Возникновение понятия «универсальные учебные действия » связано с изменением парадигмы образования: от цели усвоения знаний, умений и навыков к цели развития личности учащегося».

Онон А.Г. Асмолов дэгиттэр сатабыллары (УУД) 4 сүрүн бөлөххө араарар:

Ытык өйдөбүллэри инэри – үөрэнээччи билиитэ олоххо наада буолары чопчу билиэхтээх, бэйэтин онно бэлэмнииргэ туьуланыхтаах.

Бэйэни салайар - дьаһайар сатабыллар – бэйэ санаатын сааһылаан сагарыы, сыһаны булан көннөрүү.

Билэр-көрөр сатабыл – бэйэтин соругун туруорар, кинигэ, сурутуу бары көрүмнэрин көдүүстээхтик туһанар, билиитигэр тирэжирэн сааһылаан, наардаан, майгыннатан, ырытан, холбоон, тэннэн сананы билэ сатааһын. Араас таблицаларынан. Ойууларынан. Схеманан көрдөрөр үөрүйэхтэри утумнаахтык баһылааһын.

Бодоруһар сатабыл – саастыылаахтарын, бииргэ үөрэнэр оболорун кытары бииргэ улэлиир, санаатын үллэстэр. Ыйыталаһар, сэргиир, болжойон истэр, кэпсиир үөрүйэхтэрин сайыннарар.

Сагардыллыбыт **ФГОС программатынан уруокка сүрүн ирдэбилэ – сатабылы сайыннарыы**. Оттон үөрэнээччилэргэ дэгиттэр сатабылларын сайыннарар олугу уурап кининэн учуутал буолар. Уруок диэн үөрэнээччи харабынан көрөн, илиитинэн тутан –хабан, эт өйүнэн толкуйдаан туһалаах үөрүйэхтэргэ бэйэтинэн уһуулуута буолар. Учуутал уруокка бу дэгиттэр сатабыллары оболорго инэрэригэр араас ньымалары туттар, туһанар.

Чинчийи объекта: алын сүһүөх оболорун билэр – көрөр сатабылларын сайыннарыыга «Аптаах куубук» оонньуутун туһаныы.

Чинчийи предмета: Оонньуу технологията билэр – көрөр сатабылы сайыннарыыта.

Чинчийи сыала: сана дьобуру, логической уонна киэн толкуйу, өйү- санааны таба тайаныы, билии- көрүү быраабылларын ырытыы, үөрэтии, билэр – көрөр сатабылы сайыннарыыга оонньуу технологиятын көдүүстээхтик туттуу, ону үөрэбэр сатабыллаахтык туһаныыта буолар.

Чинчийи тематынан корүллүбүт, үөрэтиллибит литература манньк **сабажалааһынна** тиэрдэр: оонньуу технологиятын саха тылын уруогар көдүүстээхтик туттуу билэр – көрөр сатабылы сайыннарар.

Чинчийи сруктара:

Чинчийи проблематынан литературалары, материаллары ырытыы.

Билэр – көрөр сатабыл өйдөбүлүн, сайдыытын дьүүллээн көрүү.

Саха тылын уруогар, билэр – көрөр сатабылы сайыннарыыга, оонньуу технологията тоһо тобоостообун билии.

Саха тылын уруогар, оонньуу технологиятын нөһүө, билии – көрүү сатабылын сайыннарыытын холоон корүү.

Билэр – көрөр сатабылын обо сайыннардабына, билиини-көрүүнө ханатар араас матырыяалы кыайан сөпкө туһанар. Ол курдук ыйынныктартан, энциклопедиялартан, араас кинигэттэн туһаннаах информацияны, билиини булар, наардыр, бэлиэтэнэр, түмэр, ситимниир араас ньыманы табыгастаахтык туһанар маньк биһиги ситиһиэхпитин сөп оонньуу технологиятын уруокка туһаннаһпытына.

Оонньуу обо биир дьобуннаах дьарыга. Оонньуу хаамытыгар обо сана үөрүйэхтэри түргэнник сайыннарар уонна олорор эйгэни билэр, ону үөрэ-көтө онорор буоллаба. Кыра оскуола обото хайаан да чабылхай уонна интэриэһинэй босуобуйа-**трансформер «Аптаах куубук»** диэн интэриэһиргиир.

Кубиктар-трансформердар аан дойду үрдүнэн 40-тан тахса сыл биллэр, Япония художнига Наоки Йошимото (Naoki Yoshimoto) аһылыбытынан биллэр. 1971 сыллаахха уобалас үс төгүллээх моделированиетын эксперименигэр сылдьан аҕыс хардарыта сибээстэһиилээх кубиктартан хас да ньыманы арыһаахха сөп диэн быһаарбыта: куб икки элэмиэннэ араһар, онон ромбовиднай сулустарга уларытыахха сөп. Бэйэтин сонунун худохунньук ыраах 1972 сыллаахха персональнай быыстапкаҕа билиһиннэрбитэ. Россияҕа кубик-трансформер 21-с үйэ саҕатыгар эрэ киэнник биллэр.

Кубик алын оскуола үөрэнээччитин илиитигэр олус табыгастаах, чэпчэки туттуллар уонна оонньууга дьохуннаах быраабылалары өйдүү сылдьар:

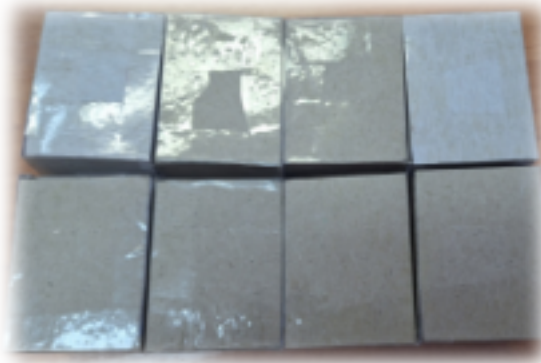
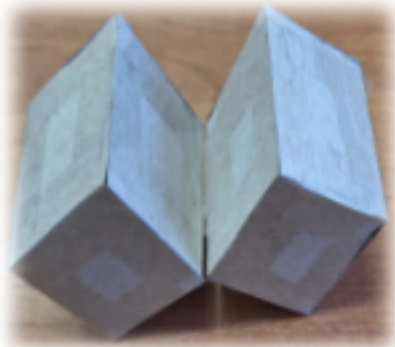
- Тыл састааба;
- Бүтэй дорҕооннор, аһаҕас дорҕооннор;
- Саҥа чаастар;
- Түһүктэр;
- Солбуйар аат тыл;
- Дьыл кэмнэрэ (Этии онорон таһаары);
- Ньиргирдээх, ньиргирэ суохтар.

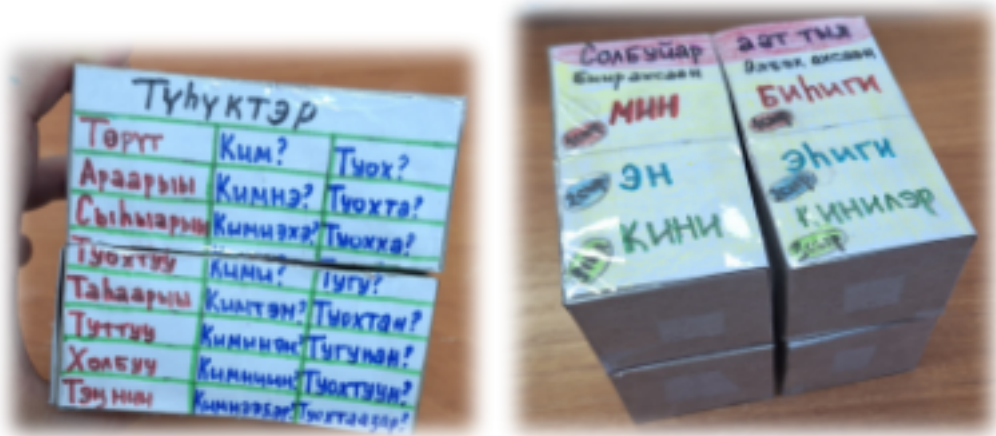
Кубикка оноһуллубут быраабылалары өйдөөбөккө оҕо өйүн- санаатын сайыннарар. Кубик уоскутар уонна оонньуу биэрэр. Кубиктар өссө кубик-антистресс диэн ааттаналлар!

Трансформер 8 кумааҕы кубоктан турар, онно түнэтиллибит быраабылалар скочунан күүскэ сыһыарылаллар.

Манньык пособиены хайдах оноруохха сөбүй:

- Бэлэм 8 шт. кубиктары, эбэтэр бэйэбит кытаанах картонтан оноруохпутун сөп,
- Кумааҕыннан эбэтэр скочунан сыһыарыахпытун сөп,
- клей (силим),
- кыптыый,
- быраабылалар.
- хартыыналары килиэйдиибит(силимнибит),
- таһын скотчуохха сөп.

Түмүк

Түмүгэр манник түмүк санаалары этэбит:

- билини бириэмэбэ, ФГОС ирдэбилин толороору , оҕо сайдарыгар , үөрэҕи чэпчэкирик, чинник ылынарыгар учуутал айымньылаахтык улэлиэхтээх.

- оҕо уруокка бэйэтин билиитин сатаан билгэлэнэр, санаатын аһаҕастык этэр, дьүүллэхэр, болҕомтотун туһанан өйүн уһунан тойоннуур буоллаҕына, үөрэххэ көҕө улаатыахтаах, чин билиини ыларга дьулуһуохтаах.

Дэгиттэр сатабылы уруокка сайыннарыы элбэх толкуйтан, улэттэн тахсар. Уорэнээччи сатабылга уһуйулуута уруокка эрэ барбат. Сүрүнэ – үөрэнээччи хараҕынан көрөн, илиитинэн тутан-хабан, эт мэйиитинэн ырыналаан билбэтин билэр, сатаабатын сатыыр дьобурун күннэтэ сайыннарыахтаах.

Туттуллубут литература

Бастакы уктэл. 2011, №3

Народное образование Якутии. 2013, № 2

Винокурова М.В. Федеральный государственный образовательный стандарт НОО. – Я: Бичик , 2012.

Шишигина В. Р, Ефремова А.В, Кудрина М.А. сссСаха тылын уорэтиигэ оонньуу уонна оонньуу технологията. – Я., 2004.